

סיכומי הדרגה - הידומי

גליין 13

לפי יחוסע בן קרחא אמר: כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה - דומה לאדם שזורע ואינו קוצר. פנחסין צפ

מסכת שבת טז - כג

דף יז - יח

כמה מחלוקות ב"ש וב"ה לענין עשיית דברים מע"ש שימשכו בשבת..

לב"ש: אין נותנים דין, סמנים, כרשינין ליורה, ואונין לתנור, צמר ליורה, אלא כדי שיגמרו מבע"ל, [א] שביתת כלים, ב. גזירה שמא יעשה זאת בשבת] **ולב"ה:** מותר [אין לו שביתת כלים, (ו"א דווקא בשאינו עושה מעשה), ומשום שמא יחתה ליכא, דרוח קשה לאונין, והצמר מיירי שהיא עקורה וטוחה].

לב"ש: אין פורסין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום, [כנ"ל] **ולב"ה:** מותר, [כנ"ל], (ולה"א מיירי במצודה שאינה עושה מעשה).

לב"ש: אין מוכרין לנכרי, ולא משאילין, וכדל', ואין טוענין עמו, ואין מגביהין עליו, אלא כדי שיגיע למקום קרוב מבע"ל, ואין נותנין עורות לעבדן, ולא כלים לכובס נכרי אלא כדי שיעשו מבעוד יום, (ור"ג מחמיר בלבנים עד ג' ימים קודם שבת), [מיחלף בשלוחן], **ולב"ה:** מותר. (ולפי הברייתא צריך שיגיע מבע"ל לבית הסמוך לחומה, ולר"ע סגי שיצא מפתח ביתו), ומודים ב"ש לב"ה שמותר להטעין בע"ש קורות על הענבים או על הזתים, [כיון שאפי' אם יסחט לא יתחייב מה"ת, כיון שהזיתים כבר התחילו להיסחט].

מתי מתחייבים משום לש?

לרבי: כבר מנתינת המים, (בין בבר גיבול בין בלאו בר גיבול) **לר"י:** עד שיגבל, (לר' יוסף אפי' בלאו בר גיבול, ולאביי רק בבר גיבול אבל בלאו בר גיבול מודה לרבי)

מה מותר לעשות לפני שבת שיתמשך בשבת, ומה אסור?

פותרין מים לגינה, ומניחין מוגמר וגפרית תחת הכלים, וקילור על גבי העין, ואיספלנית על גבי מכה אע"פ שהדבר מתמשך בשבת, **[אם כב"ה:]** אין כאן שביתת כלים, כי לא עבדי מעשה, ו'שמא יחתה' נמי ליכא שהרוח קשה לו, **ואם כב"ש:** מוגמר מיירי שהוא בקרקע, וחאריס מיירי שהפקרים]

אבל רחיים אסור להפעילו לפני שבת, כדי שימשיך בשבת, [לרבה משום השמעת קול, לר"י משום שביתת כלים דעבדי מעשה (שגם ב"ה מודו)],

מתי קיים חשש חיתוי ומתי לא?

עססיות ותורמסין בקדירה, חבית של מים לתוך תנור ויניח לתוך התנור, יש גזירה, וכ"ז בבשיל ולא בשיל, אבל בקדירה חייאת או שיש בה עצם חי אין גזירה [אסח דעתיה], או שמבושל כ"צ אין גזירה, [א"צ חיתוי], וכן בשר דגדיא, (דווקא

עיוני הדרג

דף יח

פסק ההלכה לגבי האיסור לישא.

הנה מבואר בגמ' מחלקות אביי ור"י אי לפי ר"י בדבר שהוא לאו בר גיבול חייב כבר בנתינת המים או לא, ומאידך ש' רבי שתמיד כבר בנתינת המים חייב, ונחלקו הראשונים בפיסקת ההלכה, וד' שיטות בענין:

ש' בעה"ת לפסוק כרבי שבכל דבר נתינת המים זהו גיבול, וכ"ה השו"ע ס' שכא' סט"ז בשם י"א, **ש' כמה ראשונים** לפסוק כר' יוסי, וכאביי, וא"כ בדבר שהוא בר גיבול אינו חייב עד שיגבל, ובדבר שהוא לאו בר גיבול, חייב כבר בנתינת המים, וכ"פ המ"ב סק"נ לעיקר, **ש' כמה ראשונים** לפסוק כר' יוסי, וכרב יוסף, וא"כ גם במידי דלאו בר גיבול, אינו חייב עד שיגבל, וכ"פ החזו"א לעיקר,

ש' הרמב"ם לפסוק כר' יוסי, וכרב יוסף, רק שהוא סבר שבמידי דלאו בר גיבול, אפי' יגבל לא יתחייב, כי לא יצא לו עיסה, (ומה שאמר ר"י עד שיגבל, היינו במידי דבר גיבול),

והנה להלן ד' קנה. איתא שמורסן הוא לאו בר גיבול, ואפ"ה לר"י אינו חייב אלא עד שיגבל, (ולכן מהני שינוי לש'), ומבואר דלא כאביי (ושם אביי קאמר למילתא), ונאמרו כמה תי',

התוס' תי' דבאמת גם מורסן הוא בר גיבול, ורק שקראו לו "לאו בר גיבול" רק לעומת קמח, אבל למסקנא דינו כדבר שהוא בר גיבול, ולפ"ד מבואר הרי בגמ' דמהני לר"י שינוי בגיבול המורסן אף שהוא בר גיבול, וחזינן שגם

דבדבר שהוא איסור תורה מועיל שינוי להתירו,

הרמב"ם שמורסן הוא באמת לאו בר גיבול, ואין איסור לגבלו, אלא משום גזירת קמח, ומש"ה מהני בו שינוי, אבל בקמח שהוא איסור תורה לא מהני שינוי לש' הרמב"ם, וצ"ל שבאמת שדברי ר"י שאמר שאינו חייב "עד

דבר העורך

דחיים רבנן הו"ל בנין ת"ח, ודחיל רבנן הו"ל איחו גופא ת"ח...

ויש לעיין למה דחיל רבנן גדול מרחים רבנן, דלמה משבחים חז"ל את הירא מת"ח יותר מהאובה, הרי מי שאובה את הקדוש ברוך הוא חשוב יותר ממי שירא ממנו?

השיב על כך הגרש"ז אויערבך זצ"ל: ודאי מי שאובה את הקדוש ברוך הוא חשוב יותר, שהרי הפחד והיראה מגאון עוזו של השי"ת צריכים להיות דבר טבעי אצל האדם, בראותו את מידת הדין השולטת בעולם ואם כן אין זו מעלה יתירה לירא את האלוקים, אבל מי שהגיע לדרגת אוהב ומבטא רגשי אהבה הוא האדם השלם.

שונה הדבר כאשר עוסקים ביחס לתלמיד חכם, מעלתו של הת"ח והדרגות אליהם הוא זוכה מגבירות באופן טבעי אהבה והערכה אליו, מאחר ומגלים שדברי ההבל לא מענינים אותו, ויש באפשרותו להגיע ללא קושי לדרגת אוהב ת"ח, עיקרה של העבודה היא לדעת שנשיכתו נשיכת שועל, ועקיצתו עקיצת עקרב. ולכן גדול כחו של הירא מת"ח יותר מהאובה, **עכ"ד.**

ויש לעיין כשיש לאדם אפשרות לעורר לבם של תלמידים לאהוב תלמידי חכמים, כגון על ידי לימוד פרק מ"ה שבתהילים, העוסק ביופי מידותיהם של ת"ח המעוררים בשומעיהם אהבה לת"ח, ויכול גם ללמדם יראת ת"ח שנשיכתם נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב במה יבחר? ולפי הנ"ל נראה דיש להעדיף יראת ת"ח, וצ"ע.

מתוך הספר 'חשוקי חמד'

החידון

היכן מצינו דין של 'עד לתכלה רגל מן השוק' לבד מבנר חנוכה?

תשובה לחידון שעבר: מלווה המוציא שטר שאינו מקויים חייב, אבל אם בא הלוה וטוען טענת 'פרעת', הרי הוא מבטל את השטר, ופטור המוציא כי אין בו כבר שיעור, (שבת עח:).

להצלחת התזרם, בחינוך בניו לת"ת זיר"ש.

שיגבל", לא קאי אמרוסן, דהרי מורסן אפי' שיגבל לא יתחייב, לשי' הרמב"ם,

האם לרבי כשנתן את המים מע"ש האם יש עדיין איסור בגיבול?
הביה"ל ס' שכא' סט"ו, הוכיח שחייב מהא דקוטף ועורך את העיסה חייב, ומבואר שאפי' שכבר נגמרה העיסה, כל עוד והוא משפר אותה, יש חיוב, ורק בדבר שהוא לאו בר גיבול ונתן המים מעיו"ט חידש הרא"ש שאינו חייב בגיבול, דהרי כך העמיד הא דמבואר בביצה דקטימא שרי, דהיינו שמותר אפי' לגבול, אם נתן המים מע"ש. (אכן החזו"א חולק ע"ז),

דף יט

מה טעם שאסור להשכיר כלים בע"ש?

הנה בברייתא מבואר שהאיסור הוא רק בע"ש ולא בד' וה', וצריך להבין שאם משכיר את הכלי במיוחד לשבת הרי זה ודאי שכל השבוע אסור, משום שכר שבת, ואי משכירו בהבלעה למה אסור בשישי, ונשנו בזה כמה שיטות:

שי' הר"ף והרמב"ם להשמיט את הברייתא הזו, וכתב הרא"ש (סי' לו) שטעמו משום דסבירא ליה דהאי ברייתא אתיא כבית שמאי, שסוברים שאדם מצווה על שביתת כליו, (וצ"ב למה בד' וה' מותר) אבל לדין דקיימא לן כבית הלל דאין אדם מצווה על שביתת כליו אפילו בערב שבת מותר, וכ"פ השו"ע ס' רמז' בסתם,

שי' התוספות והרא"ש דקיימא לן כברייתא זו, דלעולם איירי בהבלעה ואפ"ה אסור בשישי משום שנראה כנוטל שכר שבת, דכיון דקרוב כל כך וסמוך לשבת נראה ששוכרו לשבת עצמה, ולפ"ז אסור להשכיר אפי' בכלים שאין עושים מלאכה,

שי' ר' יונה ג"כ דמייירי במשכיר בהבלעה, (ב"י) אבל אסור רק בכלים שעושים בהם מלאכה כגון ריחיים ומחרישה, ומשום דמיחזי דמלאכה שעושה הגוי בהם בשבת כשלוחו של ישראל, דהרי הישראל מרוויח במה שהגוי עושה מלאכה בשבת, וכן למד הב"י מדברי רש"י, **וכן הביא** השו"ע בשם י"א, וכ"פ הרמ"א שם.

מתי מותר לשלוח איגרת בע"ש אם לא קצץ?

בגמ' מבואר שאם לא קצץ מותר לשלוח ברביעי או חמישי, (כך הוא הפשטות בברייתא הראשונה, ועי' ריטב"א), **וכן** מותר בשישי אם יש בי דואר קבוע במתא, לב"ה אי יכול להגיע לבית הסמוך לחומה, **ובב'** נקודות אלו נחלקו הראשונים:

הרמב"ם והרי"ף השמיטו לגמרי את ההיתר של רביעי וחמישי, (ויתכן שהוא לשי' דברייתא זאת אזלא כב"ש, וכדלעיל) **וכ"פ** השו"ע ס' רמז' ס"א שאם לא קצץ אפי' מראשון אסור, **ואסברה** לה המ"ב שהטעם שהחמירו יותר באיגרת וחששו שמא לא ימצא את מקום מי ששלחו לו, היינו משום שהכתב של ישראל ניכר ביד העכו"ם, (ולפ"ז אם אינו ניכר שזהו כתבו של ישראל אין איסור כל שהגוי יכול להגיע מבעו"ל),

אכן הרא"ש והטור פסקו כהברייתא הראשונה, שברביעי וחמישי מותר אפי' לא קצץ, וכ"פ הרמ"א,

עוד נחלקו מהו הבית הסמוך לחומה, שרש"י פי' דהיינו הבית הסמוך לחומה של המקום שלשם שלח את האיגרת, והיינו משום שאם יכול להגיע לבית הסמוך לחומה תלינן להקל ששם הוא המקום שהוא צריך להביא את האיגרת ולכן מותר,

אכן ברמב"ם משמע שהבי דואר הוא במקום שממנו שולחים את האיגרת, ולע"ז כ' שאם א"י היכן הבי דואר צריך שיוכל להגיע לבית הסמוך לחומה היותר קרובה, דתלינן להקל ששם הוא בב' הבי דואר, וכ"פ בב"י את דברי הרמב"ם, ועי' בכס"מ עוד ביאור בדברי הרמב"ם,

מה טעם לאיסור הפלגה בספינה?

בראשונים נאמרו בזה ה' טעמים,

שי' הרשב"ם שברייתא זו אתיא כב"ש, שיש איסור להתחיל לעשות מלאכה לפני שבת אם היא לא תיגמר בשבת, ולא קיימ"ל כוותה, (הובא בתוס' עירובין מג.)

הרז"ה כתב דה"ט שמא יצטרך הישראל לעשות מלאכה בעצמו בשבת משום פיקוח נפש דמקום סכנה הוא, **והרמב"ן** הוסיף, דשמא יעשה הא"י בעל הספינה עבורו מלאכה בקשירת הקלע ושאר חילולים,

שי' רבינו חננאל דהוא משום איסור תחומין, אם הספינה גוששת בתוך י' של הקרקע.

הרי"ף ס"ל דעיקר האיסור משום ביטול מצות עונג שבת, דכל ג' ימים הראשונים יש להם צער מחמת נענוע הספינה שגופו משתבר, וגם מחמת סרחון העולה מן הימים המלוחין, ואין רוחו חוזרת לבוא עד אחר ג' ימים

(כשהוא שלם), וקרא חי, ושריק – מותר,

בשר דברחא ולא שריק – אסור, **ולל"ב** רב אשי מתיר בברחא,

גדיא ולא שריק, וברחא ושריק, **לל"ק**: לרב אשי – מותר, ולרב ירמיה אסור, **ול"ב** בזה לכו"ע מותר.

לב"ש אסור למכור חמצו לנכרי, (עד ל' יום לפני הפסח), אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח, **ולב"ה** מותר,

דף יט

נותנין מזונות לפני הכלב ולפני הנכרי בחצר, נטלו ויצאו – אין נזקקין להם.

אסור להשכיר כליו לנכרי בע"ש, [דנראה כמשכירו לצורך שבת], וברביעי ובחמישי מותר.

מתי מותר לשלוח איגרת ביד נכרי ומתי אסור?

אם לא קצץ, ולא קביעי דואר במתא, אין משלחין איגרות ביד נכרי בערב שבת, וברביעי ובחמישי מותר, **ואם** קביעי דואר בי מתא, לב"ה מותר רק אם יכול להגיע לבית הסמוך לחומה, ולב"ש כדי שיגיע לביתו לפני שבת, **אבל** אם קצץ אפי' בע"ש מותר בכל אופן.

מתי מותר להפליג בספינה ומתי לא?

אין מפליגין בספינה לדבר הרשות מיום רביעי, אבל לדבר מצוה – מותר, **ומחלוקת** אם צריך להתנות עם הגוי שישבות בשבת, ונסיעה של יום א' מותר אפי' בע"ש.

אין מתחילים לצור על עיר בתוך ג' ימים קודם השבת, ואם התחילו – אין מפסיקין אפילו בשבת.

השום והבוטר והמלילות שרסקן מבעוד יום, **אם** מחוסרים דיכה לא יגמור, (לתת להם להתרסק \ לאוכלם \ לרסקם בידיים (תוס')) (ודלא כתנא דמתני' שהתיר בכה"ג אפי' לב"ש), **אבל** אם מחוסרים רק שחיקה, לרבי ישמעאל, יגמור, משתחשך, ולרבי עקיבא, לא יגמור. (כנ"ל).

חלות דבש זיתים וענבים שריסקן [ומחוסרים דיכה], בע"ש, ויצאו מעצמן בשבת – אסור, ולרבי אלעזר מותר, [שאפי' יסחטם לא יעבור על איסור תורה]

מחלוקת ר"י ור"ש בדיני מוקצה.

שמן של בדדיו, ומחצלות של בדדיו, וכרכי דווזי, וכן עז לחלבה, ורחל לגיזתה, ותרגולת לביצתה, ותורי דרידיא, ותמרי דעיסקא – לרב אסור [כר' יהודה] לשמואל מותר [כר"ש],

אין צולין בשר, בצל, וביצה, בע"ש אלא כדי שיצולו כ'מאכל בן דרוסא' מבעוד יום. וכן הדיו בפת, כדי שיקרמו פניה (ול"א התחתון המדובק בתנור), מבעוד יום, ורק בקרבן פסח ובבית המוקד הקילו בזה, [בני חבורה \ כוהנים, זריזין].

דף כ

מותר להדליק אש בשבת לצורך אברים ופדרים [לא תבערו אש (רק) בכל מושבותיכם, אבל בבהמ"ק מותר]

כמה צריך שיאחז האש בע"ש?

במדורה (בגבולין) כדי שתאחז האור, **לרב**: ברובו שכל אחד ואחד. **ולשמואל**: כדי שלא יאמרו הבא עוד עצים, (אלא השלבת עולה מאליה), **בעץ יחיד**, י"א ברוב עביו וי"א ברוב הקיפו, (ולהלכה בעינן שניהם), **ובפחמין** סגי כל שהוא לר"י.

מתי צריכים שיאחז האש ברובו ומתי לא צריך?

גרענינים קנים אם לא אגדן, מחלוקת אם צריכים רוב, ואם אגדן – גם מחלוקת (הפוכה), **ויש** מחלקים בין קנים לגרענינים.

איזה מדורות אין צריכין רוב?

של זפת, ושל גפרית, ושל גבינה, ושל רבב, של קש, ושל גבבא, שוכא דארזא \ זאזא של בבל, אבל פתילה צריכה רוב,

פרק שני

ממה לא עושים פתילה בשבת ובמקדש? (אבל מדורה מותר לעשות בכולם),

לא בערמיתא שיש בשוכא דארזא, ולא בנוערת של פתשן **שלא** נופץ, ולא בכולכא \

שהורגל בזה, וכן ביאר בזה את האיסור לעשות מלחמה בתוך ג' ימים שלפני השבת,

שי' התוס' דהטעם שאסרו להפליג בספינה הוא מפני שנראה כאלו צף וטע' פ' המים בשבת (וזהו לכו"ע מפני גזירה שמא יעשה חבית של שייטין), וקודם ג' ימים שרי דע"י שהוצרך להפליג זמן הרבה קודם שבת אית ליה היכרא ולא יבוא לעשות חבית של שייטין,

והמחבר ס' רמח"ס"ב העתיק פירושו של הר"ף, ופסק ג"כ כטעם הר"ה, וא"כ גם אי לא היה בו שום חשש מלאכה ותחומין, [כגון שהיא כולה של א"י דכשנעשה בה מלאכה מסתמא אדעתיה דא"י נעשה, וגם היא במקום שעמוק יותר מעשרה טפחים דאין בזה משום איסור תחומין, להרבה פוסקים בסימן ת"ד] אפ"ה אסור משום ביטול עונג שבת לחוד.

דף כא

מי שלא הדליק בתוך הזמן (בחצי שעה שלאחר צה"כ), האם יכול להדליק אח"כ?

יש בזה ג' שיטות בראשונים:

שי' הרמב"ם שאם לא הדליק אינו מדליק, כי הזמן של עד שתכלה הוא לעיכובא, והת' השני אינו חולק על הת' הראשון, וכ"כ המ"מ.

שי' הרשב"א שאם לא הדליק בתוך שיעור זה מדליק כל הלילה, כי גם לפי ת' הראשון אין השיעור נאמר אלא למצוה מן המובחר, דהא תנן (מגילה כ') כל שמצותו בלילה כשר כל הלילה אלא שלא עשה מצוה כתקנה אבל תוך זמן זה עשה מצוה כתקנה, (ונו"מ בין הרמב"ם להרשב"א היא גם האם מותר להקדים לפני הזמן הזה, דלפי הרמב"ם שהזמן הוא לעיכובא אין להקדים, ולפי הרשב"א שאין הזמן אמור אלא למצוה, שפיר יכול להקדים)

שי' התוס' והרא"ש שידליק מספק (ב"י), כי יתכן שת' השני של הגמ' חולק על הת' הראשון, ולפי הת' השני יהיה מותר להדליק גם לאחר הזמן הזה, ולפ"ז לכאורה אין לברך כשמדליק לאחר הזמן, **והשו"ע ס' תרעב"ס** א"פ פסק דמשליק ומדסתם דייקו הפוס' דיש לו לברך, **ועי' במ"ב** שהכריע דהיינו רק אם יש בני ביתו ערים כשמדליק כדי שיהיה פרסומי ניסא כנגדם, **ובשע"צ** כתב שמי שרוצה לברך אין למחות בידו.

מה זה מהדרין מן המהדרין?

שי' התוס' שמי שרוצה לעשות מהדרין מן המהדרין להדליק כפי מספר הימים היוצאים, זה רק אם מדליק נר אחד לכל בני הבית, אבל כ"א מבני הבית מדליקים א"א לקיים את המהדרין מן המהדרין, כיון שאין היכר כבר על מנין הימים דהרואה יסבור שכך הם מנין בני הבית,

שי' הרמב"ם בעצמו שהמהדרין מן המהדרין הוא שבהע"ב ידליק כמספר בני הבית, וגם יוסיף כל יום כפי הימים היוצאים, ושוב הביא הרמב"ם שמנהג בני ספרד כהתוס', וכ"פ השו"ע (כשי' התוס'),

והפר"ח והגר"א כ' שמלוקתם תלויה בטעמים שנתבאר בגמ', דלפי טעם שזה כנגד הימים היוצאים, א"כ צריכים שיהיה היכר לזה (עי' קה"י), ולכן א"א לעשות את ב' ההידורים יחד, וזהו שי' התוס', אבל הרמב"ם סבר שעיקר הטעם הוא מפני שמעלין בקודש, א"כ אין ענין לעשות היכר לימים היוצאים, לכן אפשר לקיים את ב' ההידורים גם יחד.

והרמ"א כ' שכל אחד מבני הבית ידליק, ויסיפו לפי מספר הימים היוצאים, **וכאמור** שאי"ז בדיוק שי' הרמב"ם שכ' שהבעה"ב הוא זה שמדליק כפי מספר בני ביתו, **וכבר** האריכו האחרונים ליישב שי' הרמ"א ע"פ שי' התוס' ואכמ"ל.

דף כב

בענין ביזוי במצוות ציצית?

שי' הטור (ס' כא) שמותר לעשות כל תשמיש אפי' בעודן משמשים למצוה,

ושוב הביא שהשאלות כ' שאסור לעשות צורכו עם הציציות, והוכיח כן מסוגיין שאסור לכסות את הדם ברגליו כדי שלא לבזות את המצוה, **והטור** טען עליו שיש לחלק שמה שאסור לכסות את הדם ברגליו היינו משום שהוא 'עושה' את המצוה בדרך מבזוה, אבל אין ראיה שמי שמשתמש בחפץ של מצוה, שזה נקרא ביזיון,

ותמה עליו הב"י דלפי דבריו מאיזה טעם מבואר בסוגיא שאסור להסתפק מנוי סוכה כל שבעה להשתמש, וכן מנר חנוכה, וכ"ז למדנו בגמ' מדם, ולא חילקה הגמ' כמו שחילק הטור, וצ"ע,

והט"ז מיישב דברי הטור ע"פ דברי התוס' בסוגיא שכתבו, שבנוי סוכה יש שני טעמים לאוסרם: א' משום מוקצה ב' משום ביזיון, ותרווייהו צריכי דאי משום מוקצה לא היה אסור רק ב"ט, ולא בח"ה, ואי משום ביזיון היה מותר בנפלו, אבל השתא דאיכא תרתי אסור בנפלו אפילו בח"ה,

פסולת של משי, ולא בצמר שיש בעץ הערבה, ולא בעשב ארוך שבמדבר, ולא בירקרוקת שגדל סביב הספינה, ולא בצמר, ולא בשער, [כי האור מכסכת עליהם, **ובשבת** אתי להטות, **ובמקדש** צריך שיעלה הנר מעצמו (חוץ מבשמחת בית השואבה)], אבל משעוה מותר,

באיזה שעוה ושמן אין מדליקים נר שבת?

לא בזפת, לא בשעוה, לא בשמן; מעוף קיק \ מגרעיני צמר גפן \ מקיקיון דיונה, לא באליה, לא בכל חלב, (ולנחום רק בלא מבושל), [אין השמן נמשך בפתילה ואתי להטות], **ולא** בשמן של תרומה שנטמאת [שמא יטה כיון שיש מצוה לבערו (וביו"ט גזירה אטו שבת), או דמירי שע"ש חל ביו"ט ואין שורפים קדשים ביו"ט]

דף כא

המוכר שעווה חייב לתת פסולת דבש, והמוכר עיטרן, חייב לתת פסולת הזפת.

האם מותר לערב שמן \ פתילה טוב, בשמנים (פתילות) הלא טובים?

אם מתכוון להדליק בשניהם אסור, [גזירה אטו שידליק בעיניה], (חוץ מחלב מהותך שאף שאין מדליקים בו, מ"מ אם עירב בו שמן מדליקים, [דהוא עצמו אינו אלא גזירה אטו חלב שאינו מהותך], **אבל** אם כורך דבר שמדליקים ע"ג דבר שאין מדליקים כדי להקפות אותו מותר,

האם מותר להדליק בחנוכה בפתילות שלא מדליקים בהם בשבת?

לר"ה: אסור בין בחול [כי זקוק להדליקה את תכבה, ואולי יפשע] בין בשבת, (של חנוכה), [כי מותר להשתמש לאורה, וא"כ אולי יטה] **לר"ה:** מותר בחול [כבתה אין זקוק לה], ואסור בשבת [כנ"ל] **לרב:** מותר בחול [כנ"ל] וכן בשבת, [כי אסור להשתמש לאורה, (אא"כ יש נר אחר, או מדורה אם אין אדם חשוב)]

מתי ומה שיעורה של נר חנוכה?

משקיפת החמה עד שתכלה רגל מן השוק של מלקטי עצים, י"א שרק בזמן הזה יכול להדליק, וי"א שצריך שמן כדי שידלק כל הזמן הזה.

כמה היא מצות נר חנוכה?

עיקר הדין: נר לכל הבית, **מהדרין:** נר לכל אחד מבני הבית, **מהדרין מן המהדרין:** **לב"ש** פוחת והולך [כנגד ימים הנכנסים \ פרי החג], **לב"ה** מוסיף והולך, [כנגד ימים היוצאים \ מעלין בקודש],

היכן מניחים את נר חנוכה?

על פתח ביתו מבחוץ, (י"א בטפה הסוך לפתח, בצד ימין, וי"א בצד שמאל, וכן הלכה [כדי שיהי מוקף במצוות]), **ואם** הוא בעלייה – על חלון שנותן לר"ה, **ובשעת הסכנה** – על שלחנו, **ומצוה** להניחו למטה מ', (וי"א שא"צ), אבל למעלה מכ' ודאי פסול [לא שלטא עינא]

על איזה נס עושים חנוכה?

על הפך שמן הטהור שמצאו לאחר שטמאו היוונים את כל המקדש, והוא דלק ח' ימים, אף שלא היה בו אלא ליום א'.

דף כב

הבור שבו נשלך יוסף, היה בו נחשים ועקרבים,

מה אסרו לעשות משום בזיון מצוה?

א' אין להרצות מעות כנגד נר חנוכה, **ב'** וכן אין לכסות הדם ברגל, **ג'** וכן אין להשתמש בנוי הסוכה כל ח' ימי החג, (חוץ מאם אמר שאינו בודל מהם בה"ש).

ג' דברים שרב אסור ושמואל מתיר והלכה כשמואל.

א' לרב אין מדליקין מנר לנר, [ביזוי \ כחשא (נ"מ בקיסם)], **ולר"ה** רק אם הדלקה עושה מצוה מדליקים, [כמו במקדש], **ב'** אין מתירין ציצית מבגד לבגד, **ג'** אין הלכה כרבי שמעון שדבר אינו מתכוון מותר,

סלע של מעשר שני לכו"ע אין שוקלין כנגדו דנרי זהב, ואפילו לצורך מעשר שני אחר. [שמא לא יכיון משקלותיו, ונמצא שהתמש במעשר שלא לצורך].

במקדש היו מדליקים נר מנר, (בלי קיסם), ע"י פתילות ארוכות.

מה עיקר מצוות נר חנוכה, ומאי נ"מ?

הדלקה עושה מצוה, **והראיה** מזה שמברכים 'להדליק', וכן מזה שאם הדליק נר בע"ש, למוצ"ש חזר ומדליקו בלי להגביהו, ונ"מ שחש"ו שהדליקו, צריך לחזור

ולהדליק, (אבל אשה חייבת [אף הן היו באותו הנס]).

היה תפוש נר חנוכה ועומד, או הדליקה מפנים והוציאה, לא יצא, [הרואה אומר לצורכו הוא מדליק]

דף כג

מה דינו של אכסנאי בנר חנוכה?

חייב בנר חנוכה, ולכל הפחות להשתתף עם בעה"ב, חוץ מאם אשתו מדליקה עליו בביתו.

כל השמנים כולן יפין לנר (חנוכה), ושמן זית מן המובחר. [אורו יותר צלול].

כל השמנים יפין לעשן ולגבל הדיו, ושמן זית מן המובחר.

כל העשנים יפין לדיו ושמן זית מן המובחר.

כל השרפין יפין לדיו, ושרף קטף יפה מכולם.

האיך מברכים על נר חנוכה?

הרואה מברך (שעשה ניסים שהחיינו ביום א', ומכאן ואילך רק 'שעשה ניסים'), והמדליק מברך גם אשר קידשנו **וציונו** (לא תסור \ שאל אביך) 'להדליק נר של חנוכה'.

מתי מברכים מצוות 'ספק דרבנן'?

על דמאי לא מברכים, [לאבוי משום דהוי ספק דרבנן, לרבא משום שרוב ע"ה מעשרים]

ועל יו"ט שני מברכים [לאבוי כדי שלא יזלזלו, לרבא משום דהוי ספק דדבריהם]

חצר שיש לה שני פתחים של בתים מב' רוחות - צריכה שתי נרות. [חשד של בני העיר]

מה הטעם שצריך להניח פאה בסוף שדהו?

א' שלא יראה בעל הבית שעה פנוייה, ויתן לקרובו עני.

ב' שלא יהו עניים ממתינים לדעת מתי יניח הבעל הבית הפאה.

ג' שלא יהיו עוברים ושבים מקללים אותו על שלא הניח פאה.

ד' מפני הרמאין, (שיאמרו שכבר הניחו בהתחלה).

מתי נר יכול לעלות לכמה ב"א?

אם יש לו שני פיות - עולה לשני בני אדם, וכן מילא קערה שמן והקיפה פתילות, אם כפאה עליה כלי - עולה לכמה בני אדם, ואם לאו הרי היא כמדורה ואינו עולה אפי' לאחר.

מהו סדר העדיפויות בין נר שבת, נ"ח, וקידוש?

נר ביתו [שלום בית] < נר חנוכה [פיסומי ניסא] < קידוש היום (אף שהוא תדיר)

הסגולות שיש במצוות...

הרגיל בנר - בנים תלמידי חכמים,

הזהיר במזוזה - דירה נאה,

הזהיר בציצית - טלית נאה,

הזהיר בקידוש היום - ממלא גרבי יין.

אוהב רבנן - הווי ליה בני רבנן,

מכבד רבנן - הווי ליה חתנים רבנן,

הירא רבנן - הוא גופיה הוי צורבא מרבנן, ואם לא עוסק בתורה - יהיו דבריו נשמעים כת"ח.

מתי יש להדליק נרות שבת?

יש להקדים להדליק נרות של שבת, כמו עמוד ענן משלים לעמוד האש, כי עמוד האש הקדים לבוא, ומ"מ אין להקדים בעוד היום גדול.

וא"כ הרי בציצית אין משום מוקצה אלא משום בזיון, וא"כ אין לאסור אלא דומיא דנר חנוכה שהוא משתמש בו בזמן קיום המצוה, וזהו הביזוי, אבל בציצית הרי יכול שלא לקיים המצוה כשהוא משתמש בהם, (נקודה זו צ"ע דהא א"כ יעבור על לבישת טלית של ד' כנפות בלי ציצית, ועי' ביה"ל ס' ס' ס"ד, ועי' מנ"ח מ' שכה'), וכ"ת הרי גם להריח אתרוג אסור, אף שאינו חייב להריח בזמן קיום המצוה, התם מטעם מוקצה אתינן עליה וכש"כ התוס', ודו"ק.

דף כג

אדם שמסופק אם קיים המצוה שדינו לחזור ולקיימה, האם מברך על המצוה?

שי' ר' יונה ברכות כא. שחוזר ומברך, (והראי' מק"ש שחוזר וקורא עם הברכות),

שי' רבמ"ם שאף שפסק לגבי ק"ש ששוחזר וקורא עם הברכות, מ"מ אי"ז כלל בכל הספיקות (כשי' ר' יונה), שהרי הרמב"ם פסק לגבי כיסוי הדם של כוי שאינו מברך, וכן לגבי מילת אנדרוגינוס שאינו מברך, (ועי' שי' הראב"ד שם),

ולחבין שי' הרמב"ם כ' הפר"ח שיש לחלק בין היכא שיש חזקת חיוב לבין כשאין חזקת חיוב, ולכן כשספק אם קרא ק"ש שיש חזקת חיוב, חייב לברך ג"כ, משא"כ לגבי מילה או כיסוי הדם שאין חזקת חיוב, לכן אינו מברך,

אכן דבריו קשים מסוגיא שמבואר שבדמאי לא מברכים (והרמב"ם פסק כאב"י דה"ט משום דהוי ספק דדבריהם), ולמה לא נאמר שיש חזקת חיוב, (ואולי י"ל דדמאי הוי תרתי לריעותא, א' שהוא רק חיוב דרבנן, ב' שהוא ספק, ולכן לא חייבו בברכה),

הרשב"א (ח"א ס' שכ'), ביאר את שי' הרמב"ם שכך היתה התקנה לקרוא ק"ש תמיד עם הברכות, ואסברה לה החוות יאיר (ס' סז) שכיון שבברכות ק"ש הם שבחו ורוממתו של הבורא לכן תקנום לאומרם תמיד לפני הקבלת מלכות שמים, ולכן דווקא שם חוזר וקורא עם הברכות.

ניתן לקבל את הסיכומים ישר לדואר אלקטרוני, ולכך יש לשלוח מייל לדואר: sikum7daf@gmail.com

כמו כן החפץ להנציח את העלון לעילוי נשמת או לרפואה שלימה או לכל הצלחה, יפנה למספר 0542368882